

В. О. Осташова, к.ю.н., доцент
Полтавська державна аграрна академія

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Реформування вищої освіти тісно пов'язане із інтеграцією України до Європейського Союзу, із гармонізацією законодавства, перейманням досвіду щодо формування змісту освітніх програм, форм та методів викладання, оцінювання якості освіти тощо. Окреме місце у цьому загальному процесі посідає реформування правничої освіти. За даними останніх опитувань довіра населення до українських судів та прокуратури надзвичайно низька. Тому перезавантаження зазначених інститутів здійснюється з їх «колиски» – підготовки у закладах освіти.

З 2017 року у професійних та наукових колах активно обговорювалися проекти Законів «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії» та «Про юридичну освіту та юридичну (правничу) професію», які 29.08.2019 року були відкликані з Верховної Ради України. Не дивлячись на відсутність спеціального законодавства, зміни у вищій освіті останніх років більшою мірою стосуються саме підготовки юристів. Підвищено вимоги до вступників за спеціальностями 081 Право та 293 Міжнародне право: у 2019 році їх конкурсний бал мав бути не нижче 130, а у 2020 р. планується його зростання до 140 балів. Вступ до магістратури переведено у форму зовнішнього незалежного оцінювання, застосовується широкий конкурс при розподілі місць державного замовлення. Наступним кроком буде запровадження єдиного державного іспиту у формі ЗНО для випускників. Отже, з кожним роком вимоги до здобувачів вищої юридичної освіти зростають, проте, на думку тих, хто має досвід навчання у закордонних вишах, зазначені кроки слабко наближують українську освіту до європейського рівня.

Перехід до зростання питомої ваги самостійної роботи студента порівняно із аудиторною, що відповідає

загальносвітової практики, в реаліях України зменшив роль навчання на користь роботи (як правило не за фахом) і розваг молоді. Для європейського студента бібліотека – «другий дім». У вітчизняного ж відсутня мотивація самонавчання. І це одна й найскладніших проблем вищої освіти поряд із глибокими традиціями недоброчесності.

У більшості європейських країн немає звичного для нас розподілу на лекційні та семінарські (практичні) заняття. На заняття студенти приходять уде підготовленими до заздалегідь оголошеної теми. Лише незрозумілі питання підлягають обговоренню. При цьому роль викладача зводиться до модерації. Отже, і в зазначеній ситуації каменем спотикання залишається окреслена вище проблема самостійної роботи.

Щодо структури навчального матеріалу слід зазначити, що замість теорії держави і права, яка викладається в українських вишах на першому курсі, вивчається курс філософії права та окремо політології. А в деяких країнах і вони не є обов'язковими. Наприклад, незважаючи на ту обставину, що Німеччина – країна з багатою філософською традицією, однак, фактично, це є нічим іншим, як послідовною реалізацією «німецької методики» юридичної освіти, що акцентує свою увагу на критичності та самостійності мислення [1, с. 324].

До слова сказати, така логіка вже запроваджена й у деяких українських вишах. Історія держави і права зарубіжних країн як правило вивчається не на першому курсі бакалаврату, а на рівні магістратури. Загальна кількість опановуваних студентами Європи дисциплін менша. З однієї сторони існуюча система освіти більшою мірою направлена на загальний розвиток особистості, розширення її світогляду, але при цьому є ризик недоотримання професійних компетентностей, меншої спеціалізації українських студентів.

Особливістю європейської юридичної освіти називають її універсалізацію. Це означає, що на юрфаках вивчають право, а не закон. Увага акцентується на вивченні правових методів (тлумачення, інтерпритації), а не матеріального права як такого. Така освіта дозволяє майбутнім юристам легко орієнтуватися в праві різних країн [2, с. 384].

Прагнення до постійного удосконалення притаманне не лише

системі вищої юридичної освіти України. Європейські держави, на які ми орієнтуємося при здійсненні освітніх реформ, теж мають проблеми і намагаються подолати розбіжності між освітою, практикою та потребами ринку. Тому спільною метою для країн Європи в цілому, і для України, зокрема, є підготовка висококваліфікованих професіоналів у сфері правничої діяльності задля розбудови правового, демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Парпан У. Реформування юридичної освіти: зарубіжний досвід та українські реалії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 320-327. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2017_861_47 (дата звернення: 10.10.2019 р.).

2. Гурак Р. В. Розвиток сучасної юридичної освіти в європейських країнах. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 6. С. 382-384. URL: http://www.pap.in.ua/6_2014/117.pdf (дата звернення: 10.10.2019 р.).